

Suçun Faili Olarak Kadın Woman as Perpetrator of Crime

Gülçin ORHAN¹

DOI: 10.59445/ijephss.1342029

Atf / Cite: Orhan, G. (2023). Suçun faili olarak kadın, *International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences*, 6(4), 346-365, <https://doi.org/10.59445/ijephss.1342029>

Derleme / Review

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 12.08.2023

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 05.10.2023

Lisans Bilgisi / License Information: Bu çalışma, Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı (CC BY NC) ile lisanslanmıştır. / *This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY NC).*

İntihal Kontrolü / Plagiarism Checks: Bu çalışma, iThenticate yazılımınca taranmıştır. İntihal tespit edilmemiştir. / *This article has been scanned by iThenticate. No plagiarism detected.*

Özet

Bütün toplumlarda önemli bir problem sahası olan ve insanlık tarihinin başlangıcından beridir varlığını sürdüren suçu ve suçluluğu anlamaya yönelik birçok disiplin, çeşitli açıklamalar öne sürmüştür. Suçluluğun erkek cinsiyetiyle özdeşleştirilen bir olgu olması ile ve toplumsal cinsiyetin de etkisiyle suç işleyen kadınlar, erkeklerden daha çok yadigararak toplumdan izole edilmişlerdir. Kadın ve suçluluk birbirine uzak iki olgu olarak düşünülse de geçmişten günümüze değin kadınların çeşitli şekillerde ve birtakım motivasyonlarla suça yöneldiği görülmektedir. Hatta son zamanlarda suç işleyen kadın oranındaki artış, dikkat çekici olmuştur. Kadınlar sıklıkla madde ile bağlantılı suçlar, aile ve yakın ilişki içerisinde olduğu bireyleri öldürme, hakaret, hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarından hüküm giymektedirler. Kadınların suça yöneliminin arka planında istismar gibi geçmiş travmatik yaşantılar, hormonlar, iş hayatına katılımdaki artış, dezavantajlı yaşam koşulları ve psikolojik bozukluklar gibi pek çok unsurun etkisi olduğu belirtilmektedir. Kadınların neden suçun faili olduğuna yönelik pek çok açıklama getirilmiş ise de kadın suçluluğunu önleme ve müdahale çalışmalarının oldukça sınırlı kaldığı göze çarpmaktadır. Dolayısıyla başarılı bir risk değerlendirme, önleme ve müdahale programları geliştirmek için kadın suçluluğunu belirli faktörlere indirgemek yerine çok yönlü şekilde ele alarak incelemenin en yararlı yaklaşım olacağı düşünülmektedir. İlaveten suç faili kadınların yeniden suç işlemelerini önlemede ve topluma kazandırılmalarında başarıya ulaşmak için hizmet sağlayıcıların profesyonel hizmet sunumuna katkı sağlayacak programların geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Psikolojik Bozukluk, Suçluluk, Toplumsal Cinsiyet, Travma.

Abstract

Many disciplines have put forward various explanations to understand crime and criminality, which is an important problematic topic in all societies and has existed since the beginning of human history. Because criminality is associated with the male gender and the influence of gender, women who commit crimes have been isolated from society more than men. Although women and criminality are thought to be two distant phenomena, it is seen that women have turned to crime in various ways and with certain motivations from the past to the present. In fact, the recent increase in the proportion of women committing crimes has been striking. Women are frequently convicted of substance-related offences, murder of family members and close relatives, insult, theft and fraud. It is stated that many factors such as past traumatic experiences such as abuse, hormones, increased participation in business life, disadvantaged living conditions and psychological disorders have an impact on the background of women's tendency towards crime. Although many explanations have been offered as to why women became perpetrators of crime, it is noticeable that prevention and intervention works on women's criminality remain quite limited. Therefore, in order to develop successful risk assessment, prevention and intervention programmes, it is thought that the most useful approach would be to examine female criminality in a multidimensional way instead of reducing it to certain factors. In addition, it is recommended to develop programmes that will contribute to service providers to provide professional services in order to achieve success in preventing recidivism and reintegration of female offenders into society.

Keywords: Woman, Criminality, Intervention, Psychological Disorder, Gender, Trauma.

¹Assist. Prof. Dr., Gendarmerie and Coast Guard Academy, Security Sciences Faculty, Department of Security Sciences, gulcinpsy@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3116-9901.

1. Giriş

Suç, toplumsal düzenin sürekliliği için korunması gerekli olan hukuki değerlerin isteyerek ve bilerek ihlal edilmesi ya da bu değerleri korumak için konulmuş olan kurallara karşı özensizliği ifade eden, kanunla belirlenmiş insan davranışdır (Adalet Bakanlığı Mağdur Bilgilendirme, t.y.). Tüm toplumları etkileyen önemli bir sosyal sorun olup normalden sapma olarak ifade edilen suç olgusu, insanlık tarihinin başından beridir varlığını korumaktadır (Bayezit ve Korkmaz, 2023; Burkay, 2008; Çelik, 2019; Haydaroglu, 2017; Kıran, 2012). Aile içi şiddet, cinsel saldırı, cinsel taciz, dolandırıcılık, hırsızlık, insan ticareti, cinayet ve kasten yaralama suç türlerinden bazılarıdır (Adalet Bakanlığı Mağdur Bilgilendirme, t.y.). Evrensel bir olgu olmasına karşın hangi davranışın suç olarak kabul edilip edilmeyeceği topluma, yasalara ve zamana göre farklılaşabilmektedir (Özbek, 2020; Yöndem, 2017: 161). Suç eylemini gerçekleştiren faile (Çoban & Akgün, 2011), işlediği suça karşılık verilen ve zorunlu bir yaptırım olan cezalandırma tekniği de zamana ve kültüre özgü değişimler göstermektedir (Kıran, 2012).

Suç olgusu, birçok bilim dalının kendi metodolojisi tarafından ele alınmış ve pek çok araştırmaya konu olmuştur (Haydaroglu, 2017). Ancak gözlenebildiği durumların ender olması, gözlenirse de gizli kalması konusundaki baskılardan veya faillerin işledikleri suçun açığa çıkmasını önleme çabalarından ötürü suçu ele almak aslında oldukça zordur. Bu nedenle suça ve faillerine yönelik çalışmalar, genellikle ilgili suç olayının üzerinden zaman geçtikten sonra ve olay sırasında orada bulunmayan araştırmacıların bulgularına dayanmaktadır (Canter, 2011: 31).

TÜİK verilerine göre 2022 yılı sonu itibariyle Türkiye nüfusu 85 milyon 279 bin 553 kişi olup (Türkiye İstatistik Kurumu, 2023a), bu nüfusun %49,9'unu kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2023b). Ülkemizde ceza infaz kurumu nüfusunun %84,3'ünü hükümlüler, %15,7'sini tutuklular oluşturmaktadır iken bu nüfusun %4'ünü kadınlar oluşturmaktadır (TÜİK, 2021). Dünya çapında da ceza infaz kurumlarındaki toplam nüfusun beşte dördünden fazlasını erkekler oluşturmakla birlikte son yıllarda ceza infaz kurumlarına giren kadın sayısındaki ciddi artış dikkati çekmektedir (Balcı, 2011; Çalışkan, 2022; Demirbaş, 2019: 377; Demirbaş, 2020: 98; Eskiçorapçı, 2022; Glaze, 2010; Israeli Prison Service, 2009; Haydaroglu, 2017; Kenevir, 2017; Koçak, 2021; MacDonald, 2013; McIvor & Burman, 2011; Saruç, 2013; van den Bergh, Gatherer, Fraser, & Moller, 2011; Yöndem, 2017: 154). İki bin yirmi üç yılı ağustos ayı itibariyle Türkiye'de faaliyet gösteren 403 ceza infaz kurumundan 11 tanesi kadın kapalı, 8'i ise kadın açık ceza infaz kurumudur (Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, t.y.). İki bin yirmi iki yılı Mart ayı verilerine göre ceza infaz kurumlarında 264,935 erkek hükümlü, 35,318 erkek tutuklu bulunmakta iken, 10,360 kadın hükümlü ve 1,813 kadın tutuklu bulunmaktadır (Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, t.y.). Böylece Türkiye'de ceza infaz kurumlarındaki erkek nüfus oranının kadın nüfusuna kıyasla daha fazla olduğu bilinmekte ise de (Demirbaş, 2020: 99) kadın suçluluğunda da artış olduğu göze çarpmaktadır (Kenevir, 2017). Bu kapsamda kadın suçluluğu, günümüzde üzerinde en fazla durulan konulardan birisi olmalıdır (Çoban & Akgün, 2011). Toplamda 12,173 kadın hükümlü ve tutuklunun yaş ve eğitim durumu dağılımları aşağıdaki tabloda görüldüğü gibidir (Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü, t.y.).

Tablo 1. 31.03.2022 Tarihi İtibariyle Kadın Hükümlülerin ve Tutukluların Yaş Dağılımı

Yaş Grubu	Hükümlü	Tutuklu	Toplam
12-18 Yaş Arası	22	47	69
18-40 Yaş Arası	6,178	1,318	7,496
40-65 Yaş Arası	4,002	486	4,488
65 Yaş ve Üzeri	180	9	189
Toplam	10,382	1,860	12,242

Kaynak: Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, (t.y.)

Tablo 1.'de görüldüğü üzere hükümlü ve tutuklu kadınlar çoğunlukla 18-40 yaş aralığında olmakla birlikte azımsanmayacak sayıda 40-65 yaş grubu kadının da ceza infaz kurumlarında çeşitli suçlardan hükümlü veya tutuklu olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 2. 31.03.2022 Tarihi İtibariyle Kadın Hükümlülerin ve Tutukluların Eğitim Durumu Dağılımı

Eğitim Durumu	Hükümlü	Tutuklu	Toplam
İlkokul Mezunu	2,202	291	2,493
İlköğretim Mezunu	1,420	331	1,751
Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	1,411	339	1,750
Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	661	140	801
Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu	1,779	251	2,030
Bilinmeyen	417	103	520
Okuma-Yazma Bilmeyen	1,533	244	1,777
Okur-Yazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	866	107	973
Yüksek Lisans	64	6	70
Doktora	7	1	8
Toplam	10,360	1,813	12,173

Kaynak: Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü, (t.y.)

Tablo 2 göstermektedir ki kadın hükümlülerin çoğunluğunun ilkokul, kadın tutukluların çoğunluğunun lise ve dengi meslek okulu mezunudur. En az sayıda olsa da doktora mezunu yedi kadının çeşitli suçlardan hüküm giydiği, bir kadının da tutuklandığı göze çarpmaktadır. Dünya çapında yaşanan sosyoekonomik, çevresel, teknolojik ve kültürel değişimler ile bu değişimler nedeniyle kadınların çalışma hayatına daha fazla katılımı ve sorumluluklarındaki artışın, faili oldukları suç sayısını artırmış olabileceği düşünülmektedir (Bayraktar, 2021: 170; Demirbaş, 2020: 98; Haydaroğlu, 2017; Koçak, 2021). Yine kadın failer ile yürütülen çalışmalar, çocukluk veya erişkinlik dönemi istismar maruziyetinin temel suçluluk nedeni olabileceğini ortaya koymuştur (Haydaroğlu, 2017; Yöndem, 2017: 164). Bazı açıklamalar ise kadın suçluluğunu, kadınların hormonal özellikleri ile açıklamaktadır (Koçak, 2021).

İlgili yazında kadın suçluluğu pek çok yönden ele alınsa da bu konuda önleme ve müdahale çalışmalarının kısıtlı olduğu görülmektedir (Saruç, 2013). Suçu açıklamaya yönelik oluşturulan yaklaşımların daha ziyade erkek cinsiyeti dikkate alınarak oluşturulması (Eskiçorapçı, 2022) ya da suç olgusunun erkek cinsiyeti ile daha fazla bağdaştırılması nedeni ile suçluları sınıflandırma, değerlendirme ve yönetme konusundaki planlama ve müdahaleler genellikle erkek failere özgü

olmuştur (MacDonald, 2013; Yöndem, 2017: 154). Oysa kadın mahkûmlar cezaevlerinde mahkûm nüfusu içinde halen azınlığı temsil etse de sayıları artmakla kalmayıp aynı zamanda erkeklere kıyasla daha fazla oranda artış göstermektedir (MacDonald, 2013; van den Bergh, Gatherer, Fraser, & Moller, 2011). Diğer bir deyişle, suçun faili olan kadınlar için de cezaevi süreci devreye girmektedir (Koçak, 2021). Üstelik geçmişe kıyasla kadın suçlulara daha uzun süreli hapis cezaları verildiği ve 30 yaşın üzerinde daha fazla kadının hapsedildiği dikkati çekmektedir (McIvor & Burman, 2011). Ancak kadın mahkûmlar ceza infaz kurumlarında birtakım olumsuz durumla karşılaşabilmektedir (Demirbaş, 2020: 110). Ceza infaz kurumlarının yapısal özelliklerinin, cinsiyet özelliklerini ve gereksinimlerini göz önüne almaması önemli bir sorun teşkil etmektedir (Koçak, 2021). Örneğin, kadınlar, genç erkek suçlulara yönelik tasarlanmış olan ceza infaz kurumlarına yerleştirilebilmektedir (Demirbaş, 2020: 110).

Erkek temelli ceza infaz kurumu yapılandırmasının nedenleri, bugüne dek kadın mahkûm oranının erkeklerden yüksek olmayışı ve faili kadın olan suçların, faili erkek olan suçlara kıyasla toplum için tehdit edici düzeyde görülmeşi ile açıklanabilir (Kıran, 2012). Kadın suçlu sayısının az olmasından ötürü kadınlara ayrılmış olan ceza infaz kurumlarının sınırlı sayıda ve uzak bölgelerde konumlanmış olabileceği de belirtilmektedir. Bu durum, kadın mahkûmların aileleriyle iletişimde kalması bakımından daha az imkâna sahip olmalarına yol açmaktadır (Ginn, 2013; van den Bergh, Gatherer, Fraser, & Moller, 2011). Kadınların ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonraki gereksinimlerinin ve karşı karşıya kaldıkları sorunların da erkeklerden farklılık gösterebileceği, dikkate alınması gereken bir başka husustur (Koçak, 2021).

İlgili yazın, suç ve cinsiyet değişkeni arasında yakın ilişki olduğunu göstermekle birlikte (Haydaroglu, 2017) cinsiyet unsuru bağlamında suçluluk, kadın suçluluğu ve erkek suçluluğu şeklinde ikiye ayrılmaktadır (Haydaroglu, 2017; Koçak, 2021). Geçmiş zamanlardan günümüze dek suç davranışına yönelik kadınlar, erkeklere kıyasla daha fazla yadigarlanmış ve toplum çoğunlukla kendilerini dışlamıştır (Yöndem, 2017: 155). Kadın ve suç kavramları, geçmişten günümüze değin birbiri ile en az bağdaştırılan kavramlar olmuştur. Öyle ki gerek kriminolojide gerekse adli psikolojide, kadınlara kıyasla erkeklerin daha yoğun düzeyde saldırgan davrandığı, şiddete eğilimli olduğu ve suça yöneldiği aktarılmaktadır. Diğer bir deyişle suç kavramı, erkek cinsiyeti ile daha fazla özdeşleştirilmiştir (Eskiçorapçı, 2022; Haydaroglu, 2017; Yöndem, 2017: 154). Bunun nedenlerinden birisi, kadınların toplum içerisinde çoğunlukla fail rolü ile değil mağdur rolü ile anılmasıdır (Yöndem, 2017: 179). Geçmiş zamanlara kıyasla kadınların yararına hukuki düzenlemelere gidilmesine rağmen yine de yasalar dikkate alınmaksızın kadına yönelik şiddet uygulamalarına devam edilmektedir. Kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri, alınan tedbirlere rağmen ülkemizin önemli sorunlarından birisidir (Yöndem, 2017: 164). Bununla birlikte kadın suçluluğu oranının, erkek suçluluğuna kıyasla daha düşük düzeyde olması ve kadınların faili oldukları suçların görece daha hafif görülmesi, kadın suçluluğunun öncelikli bir sorun alanı olarak görülmemesine yol açmaktadır (Eskiçorapçı, 2022). Fakat günümüzde bilhassa gelişmiş ülkelerde suç işleyen kadınlar hakkındaki araştırma sonuçları ve pek çok ülkedeki kadın fail sayısındaki artış, bu konudaki araştırmalara dikkati çekmektedir (Koçak, 2021; Yöndem, 2017: 154).

Kadınların işlediği suçların doğasının yeterince anlaşılabilmesi, etkili önleme ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesini engelleyebilmektedir (Willison, 2016). Bu kapsamda suç faili kadınları suça yönelten unsurların çok yönlü şekilde incelenmesi oldukça önemlidir (Kenevir, 2017). Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, suçun faili olarak kadının suç işleme motivasyonunu kuramsal bakış açısından incelemek, suçlu kadın profilini ve suç işlemede rolü olabilecek psikopatolojileri ilgili yazın doğrultusunda ele almak ve kadın suçluluğunu önlemeye ve suçun faili olan kadınları topluma yeniden kazandırmaya ilişkin öneriler sunmaktır. Bu kapsamda çalışmada, kadın ve suç ana başlığı içerisinde kadın suçluluğuna yönelik kuramlar, suçlu kadın profili, psikopatoloji ve kadın suçluluğu konuları ele alınmıştır. Psikopatoloji ve kadın suçluluğu konusu içerisinde ise madde kötüye kullanımı – bağımlılığı

ve kişilik bozuklukları detaylı olarak aktarılmıştır. Sonrasında suçu önleme ve topluma kazandırma stratejilerine değinilmiştir.

2. Kadın ve Suç

Kadınların suçun faili olmasına ve kadın suçluluğundaki artışa yol açan unsurları bulmaya yönelik pek çok çalışma yapılmış (Akgün & Çıfci, 2014) ve bulgular kadınların suçun faili olmasına etkide bulunan bir dizi unsur olduğuna dikkati çekmiştir. Kadının çocukluk ve yetişkinlik dönemi yaşantısı, içerisinde yer aldığı çevresi ve sosyoekonomik şartları ile biyolojik ve ruhsal süreçleri bu unsurlardan bazılarıdır (Haydaroğlu, 2017). Ceza infaz kurumlarındaki mevcut müdahaleleri güçlendirecek kaynakların doğru bir şekilde tahsis edilebilmesi için kadınların suça yönelmesine etkide bulunan unsurların belirlenmesi önem taşımaktadır (Moloney, van den Bergh, & Moller, 2009).

2.1. Kadın Suçluluğuna Kuramsal Bakış

Kadın suçluluğu, bireysel ve toplumsal olarak iki düzeyde açıklanmaktadır (Canter, 2011: 30,49; Yöndem, 2017: 166). Bireysel süreçler; suç işleyen bireyin biyolojik yapısı, bilişsel süreçleri ve genel psikolojik yönleri üzerinde durmaktadır (Canter, 2011: 49). Ülkemizde cinayet suçu işleyen 750 kadın hükümlü ile yürütülen bir çalışmada, katılımcıların % 44,09'unun suç işledikten hemen sonra regl olduğu, % 34'ünün kan grubunun A Rh +, % 26,36'sının kan grubunun 0 Rh + olduğu ve % 14,11'inin dolaşım sistemi bozukluğu bulunduğu belirlenmiştir (Güney, 2020). Ancak suç davranışının nedeni olarak saldırganlık ve şiddet davranışında rolü olabilecek diğer unsurları dikkate almaksızın hormonların rolü gibi yalnızca biyolojik bir unsuru vurgulamak, yanıltıcı olabilmektedir (Yöndem, 2017: 172). Şiddete eğilimli bireylerin frontal lob kısmında çıkıntı bulunması (O'Brien & Yar, 2008: 9-10), egosunun ve süperegonun yeterince gelişmemesi durumunda id'inin baskın duruma gelmesi (Artuk & Alşahin, 2018: 197), düşük özdenetime sahip olan dürtüsel bireylerin riskli davranışlara ve suça yatkın oluşu suçu açıklayan bireysel süreçlere örnekler arasındadır (Barkan, 2017: 75).

Toplumsal süreçler ise suçu, bireyin diğerleriyle olan etkileşimleri ile bağlantılı olarak açıklamaktadır (Canter, 2011: 81). Sanayileşme ve kentleşme ile tarım sektöründe hizmet sunan kadın oranı azalmış, üretim sektöründe çalışan nüfusta kadın oranı yükselmiştir. Bu durum kadınların toplumsal statüsünü değiştirmekle kalmayıp suça yönelmelerine de etkide bulunmuş olabilir (Canter, 2011: 105; İçli & Ögün, 1988). Yine tutarsız, ihmalkâr, gevşek veya fazla sert ebeveynlik tarzları, suç işleme olanaklarının mevcut olduğu sosyal bağlar ve toplumdaki ekonomik farklılıklar (Canter, 2021: 90, 102), suçu açıklayan toplumsal süreçlere örneklerdendir.

Lombroso ve Ferrero, kadın suçluluğunu açıklamaya çalışan ilk kuramcılardandır. Temel hipotezleri, biyolojik olarak bazı insanların suça yatkın olduğu ve fiziksel özellikleri ile bunu bize yansıttıklarıdır. Hatta Lombroso, "The Criminal Man" adlı eserinde kadın suçluların fiziksel özelliklerini vermiştir. Buna göre kadın suçlular, evrimsel gelişmelerle yok olması beklenen ilkel insan özellik ve davranışlarını günümüzde sürdürmeye devam eden atavizm işaretleri taşımaktadır. Örneğin, fahişelerin fiziksel özellikleri aşağıda bir çene, dar alın ve geniş bir burundur (Barkan, 2017; Flowers, 1987: 92; İçli & Ögün, 1988). Yine Lombroso'ya göre kadınlar, kıskanç ve intikamcı olduklarında daha az şefkatli ve duygusaldırlar. Bu durum, kadınların yaygın özellikleri olan zayıflık, dindarlık ve annelik gibi özelliklerini azaltmaktadır (Flowers, 1987: 92).

Psikanalitik kuramın öncüsü olan Freud'a göre, bireyin içgüdüsel ihtiyaçları ve toplum arasındaki çatışma, suçlu davranışların kaynağıdır (Barkan, 2017: 113). Freud, kadınları "pasif, narsisist, mazoşist, düşük ahlaklı ve tepkilerini kontrol edemeyen" şeklinde tasvir etmiştir. Yine kadınların çoğunlukla "antisosyal olduğunu ve davranış bozukluğu gösterdiğini" öne sürmüştü, bunun nedenini ise kadının penis kıskançlığı duyması olarak ifade etmiştir. Kadının suça yönelimini ele alan bazı teoriler, bu düşüncelerden etkilenmiştir (Akpolat, 2011).

Feminist kuramlar, suçun failinin kadın olmasını toplumsal cinsiyet bağlamında açıklamaya çalışmıştır (Saruç, 2013). Bin dokuz yüz atmışlı yıllardan beridir “cinsiyet rolleri”nin ya da “toplumsal cinsiyet”in üzerinde durularak kadınların suça yönelmesinde toplumsal unsurların ağırlıklı rolüne dikkat çekilmiştir (Yöndem, 2017: 155,166). Kadınlar, suça karışma ve mağduriyet konusunda erkeklere kıyasla daha fazla utanç ve suçluluk hissetmektedir (Covington, 2003). Çünkü suçun faili kadın, toplumsal cinsiyet rollerinden dolayı toplum tarafından izole edilmek suretiyle de cezalandırılmaktadır (Dızman, 2019). İlgili yazın suçların ezici bir çoğunluğunun erkekler tarafından işlendiğini gösterse de (Canter, 2011: 100) centilmenlik teorisine göre kadınların faili olduğu suçların kayıtlara girmemesi, erkeklerin kadınlardan daha fazla suç işlediği bulgusuna yol açmaktadır (Saruç, 2013). Suçun faili kadınların işlediği suçun adli makamlarca değerlendirilmesi sırasında kendilerine karşı daha yumuşak ya da katı muamele gösterilmesi gibi cinsiyete bağlı uygulamalar sergilenmemesi, önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır (Saruç, 2013; Dızman, 2019).

Hiçbir açıklama veya kuram, bütün suçluları ve suç türlerini açıklamada yeterli olmamaktadır. Suç davranışını anlamada çeşitli faktörlerin bileşimini bir arada değerlendirmek önemlidir. Buradan hareketle çeşitli faktörlerin, çeşitli düzeylerde ve bazı kişilerde suça yönelimi açıklayabilir özellikte olması sebebiyle suçların neden işlendiğini ve suçluluğu önlemede nasıl başarılı olunacağını saptamak kolay bir konu değildir. Suç davranışını anlamadaki sorunlar ise suç önlemenin başarılı olarak gerçekleşmesinin önündeki engellerden birisidir (Canter, 2011: 110).

2.2. Suçlu Kadın Profili

İlgili yazın, kadınların suça yöneliminden sorumlu beş olgunun üzerinde durarak kadın suçluluğunun anlaşılmasına önemli ölçüde katkıda bulunmuştur. Birincisi, evden kovulan veya evden ayrıldıktan sonra hayatta kalabilmek için basit suçlar işleyen ve uyuşturucu bağımlısı olan “sokak kadını” profilidir. İkincisi, yakın ilişkileri sebebiyle şiddet suçundan hüküm giymiş olan “hırpalanmış kadınlar”ı temsil etmektedir. Üçüncüsü, çocukluğunda istismara uğrayan ya da ihmal edilen ve mağduriyetiyle baş etmede sıklıkla madde kullanan ve başkalarına şiddet uygulayan “zarar görmüş ve zarar veren kadın” profilidir (Wattanaporn & Holtfreter, 2014). Dördüncüsü, uyuşturucu kaçakçılığı için aile üyeleri ya da yakın partnerleri tarafından seçilip bu suçtan dolayı hapsedilen “maddeyle bağlantılı kadın”dır (Demirbaş, 2020: 105; Wattanaporn & Holtfreter, 2014). Beşincisi ise açgözlü veya yoksulluğunu azaltmada başlıca finansal suçlar işleyen “ekonomik olarak motive kadın”dır (Wattanaporn & Holtfreter, 2014). Kadınların suça yöneliminde bu beş olgu haricinde başkaca motivasyonlardan da söz edilebilir. Örneğin, kadınlar kendilerini ve yakınlarını korumak amacıyla da suç işleyebilmektedir. Ayrıca dezavantaj yaratan sosyoekonomik koşullar, kadınların mala karşı suç işleme motivasyonunu açıklıyor görünmektedir (Haydaroğlu, 2017).

İlgili yazın, suçun faili kadınların, erkeklere kıyasla daha ileri yaşta suça yöneldiğini göstermiştir. Ülkemizde kadın suçluluğu yaklaşık 30-40 yaşlarında zirveye ulaşmaktadır (İçli & Ögün, 1988). Tipik bir kadın mahkûm, şiddet içerikli olmayan bir suçtan ötürü kısa süreli hüküm giymiş (van den Bergh, Gatherer, Fraser, & Moller, 2011) ve genellikle sosyoekonomik olarak dezavantajlı bir geçmişe sahiptir (Lewis, 2006; Saruç, 2013). Çoğunluğu ufak çaplı hırsızlık suçu olmak üzere kadınlarca işlenen mülkiyet suçları, çoğunlukla doğrudan aile yoksulluğu ve çocuklara bakım ihtiyacıyla alakalıdır (Corston, 2007; Taylor, 2004). Ancak birçok kadın için hapis cezası hem çocuklarının hem de kalacak yerin geçici veya kalıcı olarak kaybedilmesine neden olmaktadır. Bu durum, hem hükümlü annelerin ve çocuklarının dezavantajını ve travmasını artırmakta hem de suçluluk döngüsünü sürdürmektedir (Moloney, van den Bergh, & Moller, 2009). Öyle ki kadın hükümlü, çocukları ve bakmakla yükümlü olduğu diğer kişiler için genellikle tek bakım sağlayıcısı durumundadır (Fair, 2009).

Kadın hükümlülerin erkeklerle ve genel nüfusla kıyas edildiğinde çoğunlukla daha düşük eğitim düzeyine ve istihdam kayıtlarına sahip olduğu ve ayrıca bir azınlık grubuna dâhil olduğu belirtilmektedir (Akpolat, 2011; Corston, 2007; Coll, Miller, Fields, & Mathews, 1997; Çoban & Akgün, 2011; Demirbaş, 2020: 102; Eskiçorapçı, 2022; Kenevir, 2017; Lewis, 2006; Messina, Burdon, & Prendergast, 2003; Saruç, 2013; Temurçin & Haydaroğlu, 2017). Kadın hükümlülerin hapsedilmeden önceki sağlık hizmetlerine erişimi de zayıftır ve sosyoekonomik koşullardan etkilenen riskli yaşam tarzı mevcuttur (Harris, Hek, & Condon, 2007). Bu ifadelerle tutarlı olarak Akpolat'ın tutuklu ve hükümlü beş kadın mahkûmla yürüttüğü nitel yöntemli çalışmasında (2011), faillerin çoğunlukla düşük eğitim düzeyinde ve sosyoekonomik yapıda olduğu, şehre yeni taşındıkları ve kenar olarak ifade edilen mahallelerde ikamet ettikleri saptanmıştır. Akpınar'ın Kayseri ilindeki 13 eski hükümlü kadınla yaptığı nitel yöntemli çalışmasında (2023) ise kadınlar tarafından malvarlığına yönelik işlenen suçlarda kültürel unsurların; hayata ve vücut dokunulmazlığına yönelik işlenen suçlarda iffetini koruma ve maruz kalınan aile içi şiddetin etkili unsurlar olduğu tespit edilmiştir. Suç işleyenlerin ve işlemeyenlerin aile çevresi karşılaştırıldığında olumsuz şartların suç işlemede belirli düzeyde etkisi olduğu belirtilmektedir. Öyle görünmektedir ki “ihmalci, kararsız, tutarsız, aşırı sert ya da cezacı” ebeveynlik, suçluluğu yordamaktadır (Canter, 2011: 87-88).

Alanyazın kadınların, erkeklerin faili olduğu birçok suçu işleyebildiğini gösterse de (Yöndem, 2017: 179) suç türleri bakımından kadınların işlediği suçların erkeklerden farklılık gösterdiği belirtilmektedir (İçli & Ögün, 1988). Önceleri kadınlar çocuk düşürme, zehirleyerek öldürme gibi suçlar işlerken bu suçlara madde kullanımı ve satışı, cinayet veya teşebbüsü, hakaret, hırsızlık ve dolandırıcılık gibi suçlar ilave olmuştur (Demirbaş, 2019: 8; Eskiçorapçı, 2022; İçli & Ögün, 1988). Kadınlar, hırsızlık ve dolandırıcılık suçlarına giderek daha çok yönelse de “kaçakçılık” ve “cinsel suçlar”ın faili sıklıkla kadınlar olmamaktadır (Yöndem, 2017: 161). Fuhuş ve ticareti ile intihar bombacılığı da kadınların işlediği diğer suç türleri arasındadır (Demirbaş, 2020: 105). Mahkûm kadınların üçte biri şiddet suçundan hüküm giymiş olup (Carson & Golinelli, 2013) hapsedilen tüm kadın nüfusunun %13,5'inin cinayetten hüküm giydiği görülmektedir (Carson & Golinelli, 2013). Willison'un çalışmasına (2016) göre ise şiddet suçlarından hapsedilen kadınların %40'ından fazlası cinayete ilgili suçlardan hüküm giymiştir ve kurbanların yalnızca dörtte birinden azı, faile yabancı birisidir. Kruttschnitt, Gartner ve Hussemann'ın çalışmasında (2008) soygunların %55'inde, saldırıların %34'ünde ve cinayetlerin %49'unda kadınların şiddet suçunun ortağı olduğu tespit edilmiştir. Koons-Wit ve Schram (2003) ise kadınların, yanlarında erkek eş sanıklar olduğu zaman şiddet suçuna karışmalarının daha olası olduğunu belirtmiştir.

Kadın mahkûmların birçoğunun evli iken suç işlediği tespit edilmiştir (Çoban & Akgün, 2011; Saruç, 2013). Kadın faillerin bilhassa şiddet suçu kurbanlarının daha çok aile üyesi olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, kadın suçluluğunun nedenini açıklamada “aile içi şiddet ve istismar” a dikkati çekmektedir. Suçun faili kadınların suça yönelmeden önce var olan travma geçmişi (şiddet ve istismar öyküsü) daha sıklıkla rastlanılan bir bulgu olarak dikkati çekmektedir (Akgün & Çifci, 2014; Göldoğan, 2010; Yöndem, 2017: 179). Öldürme suçundan hüküm giymiş kadınların önemli bir oranının şiddet mağduru olduğu tespit edilmiştir (Özbek, 2020). Bu durumda bazı kadınlar, son çare olarak gördüğü öldürme suçunu işlemektedir (Akgün & Çifci, 2014). Bu ifade ile tutarlı şekilde ülkemizdeki bir kadın kapalı ceza infaz kurumundaki mahkûmlarla yürütülen bir çalışmada (Akgün & Çifci, 2014) faillerin evliliklerinin başından beridir şiddet mağduru olduğu ve kendilerine veya sevdiklerine zarar gelmemesi için suç işledikleri bulgulanmıştır. Ayrıca kurbanlarının bazılarının da tecavüzcüleri olduğu belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalar, kadınların işlediği suçların çoğunun ev ortamında meydana geldiğini, kurbanın özellikle yakın bir partner olduğunu, saldırıların özel ortamlarda, soygunların ise halka açık yerlerde gerçekleştiğini göstermiştir (Baskin & Sommer, 1998; Brownstein, Spunt, Crimmins, &

Langley, 1995; Kruttschnitt, Gartner, & Hussemann, 2008; Güldoğan, 2010; Scott & Davies, 2002). Kadın faillerin kurbanları, çoğunlukla birinci derecede ilişkide buldukları kişiler (İçli & Ögün, 1988), kendi çocukları veya eşleri olmaktadır (Demirbaş, 2019: 8). Çocuğunun canına kıyan kadın, ailesi tarafından reddedileceği düşüncesi ve çevresi tarafından dışlanacağı korkusu ile sahip olduğu ekonomik dezavantajın da etkisiyle suça yönelebilmektedir (Kenevir, 2017).

Kadınların cinayete yönelmesinin sebeplerinden birisi de kendisine tecavüzde bulunan kişinin yarattığı ruhsal baskı olabilmektedir (Haydaroğlu, 2017). Kendisine veya yakınlarına cinsel istismarda bulunan ve namusu konusunda söylenti çıkaran kişinin canına kıymak, kadınlar tarafından namus meselesi şeklinde görülebilmektedir (Kenevir, 2017). Kurbanlarının partnerleri olması, partner istismarı sebebiyle suç işlenmesi bağlamında açıklanabilmektedir (Miller, 1998; Schwartz, 2008). Kadın cinselliğinin pazarlanması şeklinde tanımlanan fuhuş ve ticareti, çoğunlukla rastlanılan kadın suçları arasındadır (Yöndem, 2017: 157). Yabancılar karşı işlenen cinayetlerin bazıları, bir kadının bir müşteri veya bir kadın tarafından mağdur edildiği fuhuş olgusu bağlamında açıklanmıştır (Schwartz, 2008). Merton'ın teorisi de çocuklarına bakım verebilmek için bazı kadınların fahişelik suçu işleyebildiğini vurgulamaktadır (Akpolat, 2011).

İlgili yazın, şiddet suçu işleyen çok az kadının (%15 ila %33 arasında) silah kullandığını göstermektedir (Brownstein vd., 1995; Greenfeld & Snell, 1999; Hirschinger vd., 2003). Ancak Scott ve Davies'in çalışması (2002), suçun faili kadınların yaklaşık dörtte birinin bıçak kullandığını, neredeyse yarısının ise silah kullandığını göstermiştir. Sürekli olarak şiddete maruz kalan bireylerin evlerinde silah olması veya bunun gibi araçlara erişilebilirlik, kadınların planlı olmayan cinayet suçundan hüküm giymelerini açıklayabilir (Özbek, 2020).

2.3. Psikopatoloji ve Kadın Suçluluğu

İlgili yazından hareketle, psikolojik bozukluğa sahip bireylerin sadece küçük bir bölümünün suç davranışına yöneldiği bilinmektedir (Canter, 2011: 136). Buna karşın pek çok suçluda psikolojik bozukluk mevcuttur (Canter, 2011: 136; Güldoğan, 2010; Singleton, Meltzer, Gatward, Coid, & Deasy, 1998). Ancak psikolojik bozuklukların suçlulukteki rolünü saptamak oldukça güçtür (Canter, 2011: 27). Bazı psikolojik bozukluklar, kişide azalmış ceza sorumluluğuna veya ceza sorumluluğunun olmaması neticesine yol açabilmektedir (Canter, 2011: 133). Psikolojik bozukluğun suç işlemede rolü olmaması için kişinin özgür iradesi ve suç işleme niyeti ile suça yönelmesi gereklidir (Canter, 2011: 127). Bazen de birtakım psikolojik bozukluklar, ceza infaz kurumuna dâhil olmanın akabinde ortaya çıkmaktadır (Canter, 2011: 136). Ceza infaz kurumları mahkûmlara, müdahale ve tedavi için bir fırsat sunmakla birlikte bazı durumlarda, tedavi hizmetleriyle temas halinde oldukları tek imkân onlara sunabilmektedir (Ogloff, 2002).

Sosyoekonomik dezavantaj, fiziksel ve psikolojik sağlık sorunları ve aile kurumundaki travma öyküsü hapsedilen kadınların başından geçenlerin bir tasviridir (Moloney, van den Bergh, & Moller, 2009). Böylece kadın faillerin değerlendirilmesinde doğuştan veya sonradan ortaya çıkan zihinsel problemlerin, çocukluk dönemindeki davranış ve öğrenme sorunlarının, anne ya da babanın psikolojik sağlığının ve özgüven üzerinde etkisi olan sosyal damgalanmanın önemsenmesi gereklidir (Yöndem, 2017: 171). Erkek mahkûmlar ve genel kadın nüfusu ile karşılaştırıldığında tipik bir kadın mahkûm, daha yüksek oranda psikolojik sorunlara sahip gibi görünmektedir ve genellikle ömür boyu sürecek psikolojik bir bozukluk için tanı kriterlerini karşılamaktadır (Çelik, 2019; Demirbaş, 2020: 110,139; Fair, 2009). Bir bebeği öldürme suçu işleyen kadınların en az %50'sinin, hayatları boyunca psikolojik bir bozukluk tanısı alma ihtimaline sahip olduğu belirtilmektedir (Demirbaş, 2019: 11). Genel nüfus içerisinde bunama, idrar kaçırma ve bilişsel bozukluklara kadınlarda erkeklerden daha yaygın rastlanılmaktadır (Demirbaş, 2019: 376). Geriatrik (yaşlı) kadın mahkûmlarda yüksek oranda görülen

işlevsel bozulmayı, ceza infaz kurumu ortamının daha da kötüleştirebileceği belirtilmektedir (Williams, Lindquist, Sudore, Strupp, Willmott, & Walter, 2006).

Kadın mahkûmlarda duygudurum bozukluklarına, psikotik belirtilere ve sanırlara erkeklerden daha fazla rastlanılmaktadır (Demirbaş, 2019: 37,86,87). Psikoz belirtileri, şiddet suçu ile ilişkili görünmektedir (Butler, Andrews, Allnutt, Sakashita, Smith, & Basson, 2006). Öyle ki mestruasyon öncesi stres sendromu ve doğum sonrası depresyonu ile psikozu, kadın suçluluğu ile ilişkili görülen psikolojik bozukluklardandır (Jensen vd., 2012). Paranoid bozukluğa veya şizofreniye sahip olan kadınların, erkeklerden daha yüksek oranda cinayet suçu faili olduğu belirtilmektedir. Erkek mahkûmlarda paranoid şizofreni daha yaygın görülmekte iken kadın mahkûmlarda dezorganize şizofreniye daha sık rastlanılmaktadır (Demirbaş, 2019: 37).

Cinayet suçuna yönelen kadın failer genellikle depresyonda olmakla birlikte, kadın olma ve boğarak öldürme tekniği arasında pozitif ilişki olduğu belirtilmektedir (Demirbaş, 2019: 86,87). Manik bozukluk kadınlarda diğerlerine şiddet gösterme riskini artırmakla birlikte (Demirbaş, 2019: 87), dürtüsellik kendine zarar verme davranışı ile sonuçlanabilmektedir (Forouzan & Cooke, 2005). Ülkemizde yürütülen bir çalışmanın sonuçları, cinayet suçu faili olan kadın mahkûmların %63,6'sının hükümlülük öncesinde, %24,2'sinin hükümlülük boyunca en az bir kez özkıyım teşebbüsünde bulunduğunu göstermiştir. Bu durum, hükümlülük öncesindeki çaresizlik duyguları veya cinayet suçu faili kadınların özkıyım eğilimli doğası ile açıklanabilmektedir (Güldoğan, 2010). Çoğu zaman evlerinden ve ailelerinden daha uzağa hapsedilen kadın mahkûmlar, içerisinde olduğu sosyal çevre yüzünden de oldukça travmatize olmuş bir grubu oluşturmaktadır (Bastick & Townhead, 2008; Butler, Andrews, Allnutt, Sakashita, Smith, & Basson, 2006; Council of Europe, 2009). Bu yüzden hükümlü kadınlara ceza infaz kurumu, ceza infaz kurumu içindeki ve dışındaki yakın çevresi ve arkadaşları tarafından sunulacak olan sosyal destek, önem arz etmektedir (Çoban & Akgün, 2011).

2.3.1. Madde Kötüye Kullanımı - Bağımlılığı ve Kadın Suçluluğu

İlgili yazın mahkûmlarda madde kötüye kullanımı ve psikolojik bozukluklara vurgu yapmaktadır (Boys, Bebbington, Brugha, Coid, Jenkins, & Lewis, 2002; Butler, Andrews, Allnutt, Sakashita, Smith, & Basson, 2006; Butler, Levy, Dolan, & Kaldor, 2003). Tutuklu ve hükümlü kadın grubunda, yoğun düzeyde travmatik yaşantı ve bilişsel çarpıtma oranları belirtilmektedir (Çelik, 2019). Travma deneyimleyenler, alkol veya madde kullanarak travmatik stres belirtilerini kendi kendilerine ortadan kaldırmaya çalışmaktadır (Demirbaş, 2019: 139). Fiziksel, cinsel ve duygusal istismar maruziyeti olan kadınlarda bu durum daha yüksek orandadır (Demirbaş, 2020: 110,139). Madde bağımlılığına ve alkolizm öyküsüne sahip olma ile şiddet mağduru olma, kendine zarar verme ile de ilişkilendirilebilir (Shaw, Appleby, & Baker, 2003).

Mahkûmların genel nüfusa kıyasla daha fazla madde kullanımı sorunu yaşamalarının olası olduğu belirtilmektedir (MacDonald, 2013). Yine kadınların suça yönelmelerinde madde kullanımı önemli rol oynamaktadır (Gueta & Chen, 2016). Öyle ki kadınların işlediği suçlar genellikle maddeyle bağlantılıdır ve madde suçları, kadınların işlediği en yaygın suç türlerindedir (MacDonald, 2013). Kadın mahkûmların yaklaşık yarısı, madde etkisinde suça yönelmektedir. Hatta suç esnasındaki yasadışı madde kullanımının, alkol kullanımından daha yaygın olduğu belirtilmektedir (Demirbaş, 2019: 125). Ayrıca kadınların "daha sert" uyuşturuculara bağımlı olma olasılıkları, erkeklere kıyasla daha fazla olup enjeksiyon yöntemi vasıtasıyla madde kullanma olasılıkları daha yüksektir (EMCDDA, 2004; MacDonald, 2005a, 2005b).

Alkol kullanımı, cinayet suçunda oldukça sık karşılaşılan bir unsur olarak dikkati çekmektedir (Canter, 2011: 236). Alkol ve madde suçları ile madde kullanımı ve satışı, başkaca suçlara yönelmede aracı rol oynamaktadır (Demirbaş, 2019: 125; Demirbaş, 2020: 105). İlgili yazın, madde kötüye

kullanımı olan kadınların erkeklere kıyasla fiziksel veya cinsel istismara maruz kalma olasılığının da daha yüksek olduğunu göstermektedir (UNODC, 2004). Madde bağımlısı kadınların cinsel istismar maruziyeti %80'e kadar ulaşmaktadır (Finkelhor, Hammer, & Sedlak, 2008). Yine çocukluk çağı mağduriyetinin, özellikle cinsel istismarın, kadınlar arasında madde kullanımı ve suça yönelimi açıklamada en baskın faktör olduğu bulunmuştur (Islam-Zwart & Vik, 2004; Salisbury & Van Voorhis, 2009).

2.3.2. Kişilik Bozuklukları ve Kadın Suçluluğu

Suçlulukta rolü olan psikolojik bozukluklardan birisi, kişilik bozukluklarıdır (Canter, 2011: 28). Kişilik bozukluğu belirtileri, mahkûmlar arasında yaygın olup (Butler, Andrews, Allnutt, Sakashita, Smith, & Basson, 2006; Maden, Swinton, & Gunn, 1994; Rasmussen, Storaester, & Levander, 1999), şiddet suçları ile ilişkili görünmektedir (Butler, Andrews, Allnutt, Sakashita, Smith ve Basson, 2006). Öyle ki psikopat olarak adlandırılan bireylerin daha ağır suçlar işlemeye daha eğilimli olduğu sıklıkla belirtilmektedir (Canter, 2011: 28). Yalnızca kişilik bozukluğu olan bireyler, daha genç yaşta suça yönelmektedir (Demirbaş, 2019: 169). İlgili yazın, ergenlik dönemini antisosyal davranışların zirve yaptığı dönem olarak değerlendirmektedir (Coleman & Hendry, 1999). Antisosyal kişilik bozukluğuna sahip olan bireylerde, bu bozukluğa sahip olmayan bireylere kıyasla alkol kötüye kullanımının ve bağımlılığının daha yaygın olduğu belirtilmektedir (Cale & Lilienfeld, 2002; Hesselbrock, Weideman, & Reed, 1985; Lewis & Bucholz, 1991).

Antisosyal kişilik bozukluğunun kadınlardaki görünümü hakkında çok az bilgiye sahip olmakla birlikte (Jensen vd., 2012; Mulder, Wells, Joyce, & Bushnell, 1994; Salekin, Rogers, & Sewell, 1997; Salekin, Rogers, Ustad, & Sewell, 1998), antisosyal kişilik bozukluğu ve psikopati üzerine yapılmış çalışmaların çoğu, erkeklerin kadınlardan daha yüksek belirti puanına sahip olduğunu göstermektedir (Cale & Lilienfeld, 2002; Demirbaş, 2019: 169; Jensen vd., 2012; Kessler, McGonagle, & Zhao, 1994; Regier vd., 1984; Singleton vd., 2000). Alanyazın, hapsedilen kadınların psikopati oranlarının toplum örneğine kıyasla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Dolan & Völlm, 2009). Yüz üç kadın mahkûm örnekleme ile yürütülen bir çalışmada (Salekin vd., 1997), katılımcıların %15'inde psikopati olduğu tespit edilmiştir. Warren ve arkadaşlarının yüksek güvenlikli ceza infaz kurumundaki 261 kadın suçluyu örnekleme aldığı çalışmasında (2002), antisosyal kişilik bozukluğu en yaygın tanı (%43) olarak saptanmıştır. Toplum örneklemlerinde antisosyal kişilik bozukluğu ile histriyonik kişilik bozukluğu (Lilienfeld, Van Valkenburg, Larntz, & Akiskal, 1986); histeri (Cloninger & Guze, 1970) ile anksiyete ve depresyon (Robins vd., 1991) arasında yüksek oranda komorbidite tespit edilmiştir. Cale ve Lilienfeld (2002), kadınlarda psikopatinin histriyonik kişilik bozukluğu ile erkeklerde ise antisosyal kişilik bozukluğu ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Antisosyal kişilik bozukluğu tanısına sahip kadın mahkûmlarda yüksek oranlarda şizoid, sınırda ve şizotipal kişilik bozukluğu saptanmıştır (Warren vd., 2002).

Genel popülasyonla paralel şekilde sınırda kişilik bozukluğu, kadın mahkûmlarda en yüksek oranda görülen kişilik bozukluğudur (Demirbaş, 2019: 169; Jensen vd., 2012). Hatta sınırda kişilik bozukluğuna, kadın mahkûmlarda erkeklere kıyasla daha yaygın rastlanılmaktadır (Demirbaş, 2019: 224). Jordan ve arkadaşlarının çalışmasında (2002) kadın hükümlülerin %28'inde sınırda kişilik bozukluğu, %11,9'unda ise antisosyal kişilik bozukluğu olduğu değerlendirilmiştir. Yine kadın failerde histriyonik kişilik bozukluğu ve bağımlı kişilik bozukluğuna da rastlanılmaktadır (Jensen vd., 2012). Aslında ceza adalet sisteminde nadir rastlanılan bir kişilik bozukluğu olsa da bağımlı kişilik bozukluğunun kadınlar arasındaki oranı oldukça yüksektir (Demirbaş, 2019: 262). Bununla birlikte şizoid, şizotipal veya çekingen kişilik bozukluğuna sahip kadınlarda artmış şiddet riski olduğu belirtilmektedir (Demirbaş, 2019: 199, 201). Dönemsel şekilde en az iki kişiliğin davranışları denetim

altına almasıyla nitelendirilen çoklu kişilik bozukluğu, azalmış ceza sorumluluğu veya ceza sorumluluğunun olmaması ile ilişkili olabilmektedir (Canter, 2011: 133-136).

2.4. Suçu Önleme ve Topluma Kazandırma Stratejileri

İlgili yazın, ataerkil toplum yapısı ve toplumsal cinsiyet rollerinin etkisiyle şiddet görmeleri ya da istismara maruz kalmaları sonucunda kadınların suç işlemeye yöneldiklerini vurgulamaktadır. Yine ataerkil toplum yapısı ve toplumsal cinsiyet rollerinden de hareketle kadın suçluluğu üzerinde erkek suçluluğu kadar durulmadığı görülmektedir (Koçak, 2021). Kadınların suçun faili olmasını önlemede ilk adım, onların suç mağduru olmalarının önüne geçmektir (Akgün & Çifci, 2014). Öyle ki suçun faili kadınların, yakınları tarafından şiddet gören travma mağduru grubu temsil ettiği değerlendirilmektedir (Çelik, 2019).

Türk toplumunda aile içi şiddet, kadınların faili olduğu suçu açıklamada önemli bir problem sahasıdır (Kenevir, 2017). Cinayet suçu işleyen kadınları feminist kriminologlar “dayak yiyen kadın” olgusu ile ele almıştır. İlgili yazındaki bazı çalışmaların da bu olguyu desteklemesinden hareketle, kadın mağduriyetlerine müdahalede özel düzenlemeler oluşturulmasına dikkat çekilmiştir (Saruç, 2013). Bu kapsamda kadına yönelik şiddete karşı disiplinlerarası çalışma gerekli olmaktadır. Kadına yönelik şiddeti önleme çalışmaları yapılmalı, şiddet mağduru kadınlar korunmalı ve şiddete maruz kaldıklarında nasıl yardım alacakları konusunda bilinçlendirilmelidir (Çoban & Akgün, 2011).

Kadınların psikolojik sağlıklarını korumak için ruh sağlığı destek birimlerinin oluşturulması, travmatik yaşantı deneyimleyen kadınların müracaat edebilecekleri organizasyonların sayısının artırılması değerli olacaktır (Çelik, 2019). Tahliyenin ardından sunulacak olan hizmetlerin planlanmasına, bireyin ceza infaz kurumundan ayrılmasından önce başlanarak bunun sürdürülmesi önerilir (Saruç, 2013). Kadın mahkûmların sayısındaki artış da dikkate alınarak cezaevi uygulamalarının, güvenlik prosedürlerinin; ayrıca sağlık hizmetleri, aile ile iletişim, eğitim, tedavi ve kapsamlı bakım programlarının kadın mahkûmların özel ihtiyaçlarına hitap edecek şekilde (MacDonald, 2013) düzenlenmesine gereksinim vardır. Kadın mahkûmlara yönelik ceza infaz kurumu müdahale programlarının özkıyımı önleme, terapi grupları, psikolojik sağlığın değerlendirilmesi ve izlemi, ebeveynlik becerileri, etkili iletişim becerileri, problem çözme becerileri ve öfke kontrolü konularını kapsamaları önerilmektedir (Akgün & Çifci, 2014; Saruç, 2013). Bir örnekle, kadın mahkûmların problem çözme becerilerinin geliştirilmesi sayesinde problem çözme aracı olarak şiddete yönelmeleri önlenebilir. Dolayısıyla kadın faillerin hem ceza infaz kurumu içerisinde hem de tahliye sonrasında psikolojik destek hizmetlerinden istifade etmeleri oldukça değerli olacaktır (Akgün & Çifci, 2014).

Yoksulluk ve suç arasındaki pozitif yönlü ilişkiden hareketle, kadınların sosyoekonomik durumunun iyileştirilmesi, suça yönelimi azaltabilmektedir (Çoban & Akgün, 2011; Özer & Çolak, 2015). Ceza infaz kurumlarında kadınlara odaklanan mesleki ve eğitsel uygulamalar ya da kurs imkânları ile kadınların ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra meslek sahibi olmalarını ya da bir işte istihdamını sağlama, ekonomik anlamda özerk bir yaşam sürdürebilmeleri için gereklidir (Çelik, 2019; Çoban & Akgün, 2011; Saruç, 2013; Yöndem, 2017: 178). Ayrıca ceza infaz kurumları içerisinde meslek faaliyetleri ve sosyal aktiviteler planlanması, mahkûm kadınların ruh sağlıklarını korumada işlevsel olacaktır (Çelik, 2019).

Suçun faili kadınları suç işlemeye yönelten risk unsurlarının belirlenmesi, tahliye sonrası ihtiyaçlarını belirlemede ve yeniden suça yönelmesini engellemede değerlidir. Kadınları suça yönelten unsurların, hem bireysel hem de toplumsal özellikler ışığında incelenmesi önerilmektedir (Saruç, 2013). Yüzyıllar boyunca gelişmiş, gelişmemiş ya da gelişmekte olan pek çok ülkenin önemli bir problem sahası olan kadın suçluluğuna yönelik olarak (Haydaroglu, 2017) son zamanlarda küresel boyutta suç önleme ve risk değerlendirme faaliyetlerinde genel bir artış gözlemlenmektedir (Maden, 2007). Şiddet

suçundan hüküm giyen kadınlara yönelik risk değerlendirmesi ve şiddeti önleme programları tasarlamadan önce failin hangi koşullar altında suça yöneldiğini, suç işleme örutüsünü ve bu suçun cinsiyete dayalı benzersiz özelliklerini dikkate almak gereklidir (Willison, 2016). Bu kapsamda ceza infaz kurumlarında cinsiyet farklılıkları ışığında hizmetler planlanmalıdır (Demirbaş, 2019: 180). Kadın tutuklu ile hükümlülerin “sınıflandırılması, değerlendirilmesi ve cezaevi uygulamalarında cinsiyete özgü ihtiyaçların” göz önüne alınması, Birleşmiş Milletler Örgütü tarafından da önerilmiştir (Yöndem, 2017: 176).

Kadınların faili olduğu suç olgusu kapsamlı şekilde ele alınırken ataerkil yapıdan bağımsız bir değerlendirme yapılması önemlidir (Dızman, 2019). Öyle ki suç olgusu söz konusu ise cinsiyet farklılıklarını saptama, “suçu önleme, erken müdahale, tedavi stratejilerinin seçimi, tedavi değerlendirmesi, risk değerlendirmesi ve gelecekteki şiddetin tahmini”ne destek olacaktır (Demirbaş, 2020: 98). Kadın suçluluğu olgusunun önlenmesi ve kadın failerin ihtiyaçlarının belirlenebilmesi için atılacak en doğru adım, bu konuda bilimsel araştırmaların artırılması olacaktır (Haydaroğlu, 2017; Koçak, 2021). İlgili yazında şu ana dek çok fazla ele alınmamış olan zihinsel engelli kadın failerin benzersiz özelliklerini ve psikososyal destek ihtiyaçlarını kapsamına alan bilimsel araştırmaların yürütülmesine de ihtiyaç vardır (Demirbaş, 2020: 109-110).

Kadın failerin topluma yeniden kazandırılması, disiplinler arası (sosyal hizmetler, kolluk kuvvetleri ve sağlık profesyonelleri) profesyonel hizmetlere bağlıdır (Saruç, 2013). Kadın mahkûmların kötü fiziksel sağlık durumları ve psikolojik problemleri göz önüne alınarak ceza infaz kurumunda görev alan personelin, bu özel nüfusun sağlık ve sosyal gereksinimlerine yanıt verebilecek eğitimden geçmesi önemli bir husustur (Demirbaş, 2020: 110). Örneğin, ceza infaz kurumunda görevli personele mahkûm kadınlar ile iletişim konusunda eğitimler planlanması gereklidir (Çoban & Akgün, 2011). Yine kadın failerin sayısındaki artış dikkate alınarak suçun işlenmesini önleme çalışmalarında ve işlenen suçun araştırılmasında görev alan kolluk güçlerinin eğitim programlarında sürekli revizyonların önemsenmesi değerlidir (Balcı, 2011). Bunlara ilaveten çeşitli meslek gruplarının suçluluktaki cinsiyet farklılığına bakış açılarını saptamaya yönelik araştırmalar yürütülmesi değerli olacaktır (Koçak, 2021). Ceza infaz kurumlarındaki kadın failerin psikolojik sorunlarının yaygınlığı göz önüne alınarak bu kurumlarda ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanının istihdamı, mevcut psikolog ve sosyal çalışmacı personel sayısının artırılması, ceza infaz kurumu bünyesinde faaliyet gösteren psikososyal servisin niteliğinin artırılması kendilerine verilecek psikolojik desteğin niteliğini artıracaktır (Çelik, 2019; Çoban & Akgün, 2011).

Kadın mahkûmların sağlık ve esenliğini korumak ve suça neden olan temel faktörü ortadan kaldırarak tekrar suç işlemeyi önlemek kıymetlidir (Moloney, van den Bergh, & Moller, 2009). Yapılan araştırmaların çoğu, ceza infaz kurumlarından tahliye olan bireylerin büyük bir bölümünün yeniden suç davranışına yöneldiğine işaret etmektedir. Bu kapsamda mükerrer suçu azaltmada, eski hükümlülerin topluma karışmasını sağlamak önemlidir. Ancak pek çok ülkede, kadın eski hükümlülerin toplumsallaşmasına destek sağlayacak kaynaklar sınırlıdır. Bu durum, ceza infaz kurumundan ayrılan kadınları güçlük içinde bir hayat beklediğine işaret etmektedir. Bu da mükerrer suç açısından risk faktörü olarak değerlendirilmektedir. Bazen kadınların yeniden suç işlemesinin arka planında kendilerini yetersiz algılamaları, özerk davranma veya ceza infaz kurumundan ayrılma konusundaki korkuları yatmaktadır (Saruç, 2013).

Toplum tarafından dışlanan gruptan biri, eski hükümlülerdir. Kadın failerin ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonraki hayatlarına hazırlık için tahliye öncesinde ceza infaz kurumunda planlanan rehabilitasyon programları bu kapsamda önemli bir konudur. Bu müdahalelerden biri olan bilişsel davranışçı modelin, düşünce geliştirme ve suça karşı rehabilitasyon hedefleri vardır. Madde bağımlılığı tedavi programları hizmeti sunan ceza infaz kurumları çoğunlukla bilişsel davranışçı yaklaşımdan destek almaktadır (Saruç, 2013). Travmaya özgü müdahalelerle iyileşmeyi desteklemek ve

ceza infaz kurumundaki kadınların psikolojik dayanıklılığını artırmak, hem bireysel hem de kamusal düzeyde önem arz etmektedir (Moloney, van den Bergh, & Moller, 2009).

3. Sonuç ve Öneriler

Kadınların neden suçun faili olduğuna yönelik geçmişten günümüze pek çok açıklama (örneğin, bedensel özellikler, beden sınırları, sosyal ilişkiler, kültür) öne sürülmüştür. Bu bakış açılarının da desteğiyle kadınları suça yönelten unsurların doğru şekilde yorumlanması, kadınların gereksinimlerinin belirlenmesi bakımından değerli olacaktır. Kadınları suça iten sebepler arasında psikolojik bozuklukların ve aile ilişkilerinin özellikle rolü olduğu varsayılmaktadır (Koçak, 2021). Suçun faili kadınların travmatik deneyimleri, genel nüfusa kıyasla daha fazladır (Çelik, 2019). Yoksulluk, aile içi şiddet, madde bağımlılığı ve çevresel özellikler suç davranışı ile doğrudan bağlantılı görülmüştür (Saruç, 2013).

Maruz kaldıkları travmatik yaşantılara ilaveten ceza infaz kurumu gibi izole bir ortamda yaşamak, kadın mahkûmların psikolojik sağlığının bir parça veya tamamıyla olumsuz etkilenmesine (halüsinasyon, gerçeklik algısının bozulması, kişilik değişimi) ve birtakım psikolojik bozukluklar açısından risk altında olmalarına yol açabilmektedir (Çelik, 2019; Çoban & Akgün, 2011). Bu açıdan, kadın mahkûmların psikososyal iyilik halinin yükseltilmesi amaçlanmalıdır (Saruç, 2013). Sosyal destek, kadın mahkûmların izole bir ortam olan ceza infaz kurumunda bulunmaktan kaynaklı hissettiği baskıyı azaltabilecek önemli bir olgudur (Çoban & Akgün, 2011). Yalnızlık hissinin oldukça yüksek boyutta olabileceği kadın mahkûm grubuna yakınlarının yapacağı sık ziyaretler, algıladıkları sosyal desteğin artmasını ve böylece psikolojik belirti düzeylerinin azalmasını sağlayabilir. Buradan hareketle, bu desteği sağlamada mahkûm yakınlarına konaklama imkânlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar yararlı olacaktır (Çelik, 2019). Kadın mahkûmlara verilen sosyal destek artırıldıkça toplumla bütünleşmeleri de o kadar kolaylaşabilecektir (Çoban & Akgün, 2011).

Ceza infaz kurumlarında psikolojik bozukluklarının taramasının yapılması, gerekli olduğunda bozuklukları belirlemeye yardımcı ölçekler kullanılması değerli olacaktır (Demirbaş, 2019: 180). Bir bireye verilebilecek psikolojik tanılar olası etkileri göz önüne alındığında, kullanılan değerlendirme araçlarının geçerliğini ve güvenilirliğini göz önünde bulundurmak çok önemlidir. Ancak bugüne dek psikopatinin ve antisosyal kişilik bozukluğunun değerlendirilmesi ve bu bozuklukların suçlulukla ilişkisi üzerine yapılan çalışmaların çoğu erkek popülasyonuna odaklanmıştır. Kadın örneklemeler üzerinde de yapılacak araştırmalara gereksinim bulunmaktadır (Dolan & Völlm, 2009).

Ceza adalet sistemi uygulamalarında hem kadınların hem de erkeklerin birtakım suçlarına yönelik olarak hapsedilme oranlarını düşürücü veya hapsedmeye alternatif teknikler geliştirilmesi önemli görülmektedir. Hapsedilmeye alternatif olarak “şartlı salıverilme, toplum hizmeti, ev hapsi ya da hafta sonu hapsi” gibi tekniklerin geliştirilmesi, özellikle suçun faili olan annelerin çocuklarının örselenmemesi anlamında kıymetli olacaktır. Günümüzde gelişmiş ülkelerin birçoğu, faili cezalandırmadan çok ıslah çalışmalarına yöneldiğinden ötürü rehabilitasyon çalışmaları özellikle önemli görülmektedir (Saruç, 2013). Hafif nitelikte suç işleyen bireylerin cezasını ceza adalet sisteminden uzakta tanzim etme, yüksek riskli ve adli psikiyatri hastalarını toplum içerisine salıverdikten sonra toplum desteği sağlamaya devam etme işlevsel olabilir (Mullen, Briggs, Dalton, & Burt, 2000). Toplum temelli önleyici, onarıcı ve tedavi edici tedbirlerin entegrasyonu da hapsedmeye uygun bir alternatif sunabilir ve suçluluğu destekleyen unsurları doğrudan ele alabilir (Moloney, van den Bergh, & Moller, 2009).

Bilinmektedir ki kadın mahkûmların suç işleme sebepleri ile ceza infaz kurumundaki sorunları ve gereksinimleri erkeklerden farklılık göstermektedir. Dolayısıyla ceza infaz kurumlarında cinsiyete duyarlı çalışmalar planlanmalıdır. Bununla birlikte ceza infaz sürecinde kadın mahkûmların

rehabilitasyon imkanlarının erkeklere kıyasla daha yetersiz olduğu belirtilmektedir. Kadın mahkûmların gereksinimlerinin belirlenmesi, kendilerine özgü hizmetlerin geliştirilmesini sağlayabilecektir (Saruç, 2013). Kadın mahkûmların ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra toplumla bütünleşerek hayatlarını sağlıklı şekilde sürdürebilmesi ve mükerrer suça karışmaması için de çalışmalar yapılmalıdır (Çoban & Akgün, 2011).

Kadın mahkûmlar tahliyenin ardından en çok sosyal hizmetler ve sağlık bakım hizmetleri konusunda desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır (Saruç, 2013). Örneğin, yaşlı kadın mahkûmların ileri yaşları ve bununla ilişkili değişimler nedeniyle özel ilgi ihtiyaçları bulunmaktadır (Reviere & Young, 2004). Yaşlı kadın mahkûmlarda duygudurum bozuklukları, özkıyım davranışı açısından risk oluşturmaktadır. Bu açıdan ceza infaz kurumunda iken tarama, topluma kazandırma çalışmaları ve tedavilerin planlanması, ceza infaz kurumundan ayrılmalarının ardından ise bedensel ve psikolojik gereksinimlerinin takibine yönelik çalışmaların planlanması zaruridir (Demirbaş, 2019: 377). Yani ceza infaz kurumlarındaki kadın hükümlülere verilen psikososyal destek hizmetlerinin planlanmasında kadınların gereksinimlerini göz önünde bulundurabilecek ve hükümlülük süresi ile ardından verilebilecek hizmetlerin iyi planlanması önemlidir (Yöndem, 2017: 178).

Çatışma Beyanı (Competing Interests)

Çalışmanın yazarı, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

The author declares that he has no competing interests.

Destek ve Teşekkür (Fundings and Acknowledgments)

Çalışma, kamusal, özel, ticari nitelikte ya da kar amacı gütmeyen herhangi bir kurumdan destek alınmadan hazırlanmıştır.

This research received no specific grant from any funding agency in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Etik Beyanı (Ethical Statement)

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.

Araştırmacının Katkı Oranı (Author's Contributions)

Bu makale, yazarın kendi çabaları ve incelemeleri neticesinde oluşturulmuştur.

This article was created as a result of the author's own efforts and reviews.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Adalet Bakanlığı Mağdur Bilgilendirme (t.y.). Suç Nedir? 10.08.2023, <https://magdurbilgi.adalet.gov.tr/298/Suc-Nedir#:~:text=Toplumsal%20d%C3%BCzenin%20devam%C4%B1%20a%C3%A7%C4%B1s%C4%B1ndan%20korunma%C4%B1,Su%C3%A7%20ancak%20kanunla%20d%C3%BCzenlenir.>

Akgün, R. ve Çifci, E. G. (2014). Kadınlar neden adam öldürür: Suça götüren dokuz sebep. *Adli Bilimler Dergisi*, 13(2):13-21.

Akpınar, İ. (2023). Kadın suçluluğu: Kayseri örneği. *Sosyoloji Notları*, 7(1), 27-47.

Akpolat, Y. (2011). Suça "mahkûm" kadınlar: Erzurum ceza ve tutukevinde bulunan kadın mahkûmlar üzerine yapılmış nitel görüşme uygulaması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(46):233-243.

- Artuk, M. E., & Alşahin, E. (2018). Kriminoloji (2. Baskı). Adalet Yayınevi.
- Balcı, F. (2011). Kadın Suçlarına Karşı Polisin Yaklaşımı ve İletişimin Etkisi (ABD Örneği). Atatürk İletişim Dergisi, 1:149-160.
- Barkan, S. E. (2017). Criminology: A sociological understanding (7. baskı). Pearson Education Inc.
- Baskin, D. ve Sommers, I. (1998). Casualties of Community Disorder: Women's Careers in Violent Crime. Westview Press, Boulder, CO.
- Bastick, M. ve Townhead, L. (2008). Women in Prison: A Commentary on the UN Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners. Geneva: Quaker United Nations Office, 12.03.2023, <http://www.quno.org/geneva/pdf/humanrights/women-in-prison/WiPCommentarySMRs200806-English.pdf>
- Bayezit, G. ve Korkmaz, A. (2023). Kavga olaylarını etkileyen sosyokültürel faktörler: Bingöl örneği. *Sosyolojik Düşün*, 8(2), 192-222 .
- Bayraktar, S. (2021). *Adli Psikoloji*. Anı Yayıncılık.
- Boys, A., Bebbington, P., Brugha, J., Coid, J., Jenkins, R., Lewis G ve ark. (2002). Drug use initiation in prison: results from a national prison survey in England and Wales. *Addiction*, 97:1551-1560.
- Brownstein, H. H., Spunt, B. J., Crimmins, S. M. ve Langley, S. C. (1995). Women who kill in drug market situations. *Justice Quarterly*, 12(3):473-498.
- Burkay, S. (2008). Teorik çerçevede suç. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 2(4):1-15.
- Butler, T., Andrews, G., Allnutt, S., Sakashita, C., Smith, N. E. ve Basson, J. (2006). Mental disorders in Australian prisoners: A comparison with a community sample. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 40(3):272-276.
- Butler, T., Levy, M., Dolan, K. ve Kaldor, J. (2003). Drug use and its correlates in an Australian prisoner population. *Addiction Research and Theory*, 11:89-101.
- Cale, E. M. ve Lilienfeld, S. O. (2002). Sex differences in psychopathy and antisocial personality disorder: a review and integration. *Clinical Psychology Review*, 22(8):1179-1207.
- Canter, D. (2011). Suç Psikolojisi. Özgün adı: Criminal Psychology: Topics in Applied Psychology (2008). (Çev. A. Dönmez, I. Çoklar-Başer, M. Güler), İmge Kitabevi.
- Canter, D. (2021). Suç Psikolojisi (2. Baskı). Özgün adı: Criminal Psychology (Çev. A. Dönmez, I. Çoklar-Başer, M. Güler), Sola Unitas.
- Carson, E. A. ve Golinelli, D. (2013). Prisoners in 2012 - Advance counts (NCJ Report No. 242467). Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice, 11.03.2023, <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/p12ac.pdf>
- Ceza ve Tevkif evleri Genel Müdürlüğü (t.y.). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri. 11.08.2023, <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-istatistikleri12012021090932>
- Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü (t.y.). Genel Bilgi. 11.08.2023, <https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik-genel-bilgi>
- Cloninger, C. R. ve Guze, S. B. (1970). Psychiatric illness and female criminality: the role of sociopathy and hysteria in the antisocial woman. *American Journal of Psychiatry*, 127:303-311.
- Coleman, J. C. ve Hendry, L. B. (1999). *The Nature of Adolescence*. Routledge.
- Coll, C. G., Miller, J. B., Fields, J. P. ve Mathews, B. (1997). The experiences of women in prison: Implications for services and prevention. *Women & Therapy*, (20):11-28.

Corston, J. (2007). The Corston Report: A Review of Women with Particular Vulnerabilities in the Criminal Justice System. Home Office.

Council of Europe (2009). Annual Penal Statistics Space 1, 13.04.2023, [http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/bureau%20documents/PC-CP\(2011\)3%20E%20-%20SPACE%20I%202009.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdpc/bureau%20documents/PC-CP(2011)3%20E%20-%20SPACE%20I%202009.pdf)

Covington, S. (2003). "A woman's Journey Home: Challenges for Female Offenders" (Ed. In J. Travis, M. Waul), Prisoners Once Removed: The Impact of Incarceration and Reentry on Children, Families, and Communities, ss.67-103, The Urban Institute Press.

Çalışkan, A. (2022). Suça ilişkin makro veriler üzerinden kadın suçluluğunun analizi: Türkiye özelinde dönemselsel tespitler. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 71:144-167.

Çelik, N. (2019). "Kadın Tutuklu Hükümlülerin Travma Düzeyleri ve Bilişsel Çarpıtma Şekillerinin Toplum Örneklemi ile Karşılaştırılması", Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi.

Çoban, A. İ. ve Akgün, R. (2011). Ankara kadın kapalı ceza infaz kurumunda kalan kadın hükümlülerin psikososyal durumlarının saptanması ve sosyal desteklerinin belirlenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 22(2):63-78.

Demirbaş, H. (2019). *Psikopatoloji ve Suç*. Nobel Akademik Yayıncılık.

Demirbaş, H. (2020). "Kadın ve Suç: Birbiri ile İlişkilendirilmesi Zor İki Kavram" (Ed. Aysel Günindi Ersöz), *Destandan Güncele Doğudan Batıya Kadın Üzerine Tartışmalar*, ss.97-116, Nobel Akademik Yayıncılık.

Dızman, Z. Ş. (2019). Kadın suçluluğunun toplumsal nedenleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 90:433-441.

Dolan, M., ve Völlm, B. (2009). Antisocial personality disorder and psychopathy in women: a literature review on the reliability and validity of assessment instruments. *International Journal of Law and Psychiatry*, 32(1):2-9.

Eskiçorapçı, E. (2022). Türkiye'de kadın suçluluğunun feminist sosyal hizmet bağlamında incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 12:1-16.

European Monitoring Centre for Drugs, Drug Addiction (EMCDDA) (2004, November). 2004 annual report: The state of the drugs problem in the European Union and Norway. Lisbon: EMCDDA, 10.04.2023, <http://www.emcdda.europa.eu/publications/annual-report/2004>

Fair, H. (2009). International review of women's prisons. *Prison Services Journal*, 184:3-8.

Finkelhor, D., Hammer, H. ve Sedlak, A. (2008). Sexually Assaulted Children: National Estimates and Characteristics. U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention.

Flowers, R. B. (1987). *Women and Criminality: The Woman as Victim, Offender, and Practitioner*. Greenwood Press.

Forouzan, E. ve Cooke, D. J. (2005). Figuring out la femme fatale: Conceptual and assessment issues concerning psychopathy in females. *Behavioral Sciences & the Law*, 23:765-778.

Ginn, S. (2013). Women prisoners. *BMJ Clinical Research*, 1-4. (346, e8318).

Glaze, L. E. (2010). *Correctional Populations in the United States, 2009*. Office of Justice Programs, Bureau of Justice Statistics (NCJ Publication No. 23168). Washington, DC: US Department of Justice, 2010, 11.04.2023, <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/cpus09.pdf>

Greenfeld, L. A. ve Snell, T. L. (1999). *Women Offenders* (NCJ Report No.175688). Washington, DC: Bureau of Justice Statistics, U.S. Department of Justice, 11.04.2023, <http://bjs.ojp.usdoj.gov/content/pub/pdf/wo.pdf>

Gueta, K. ve Chen, G. (2016). I wanted to rebel, but there they hit me even harder discourse analysis of Israeli women offenders' accounts of their pathways to substance abuse and crime. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(7):787-807.

Güldoğan, E. (2010). "Kadınları Suça İten Psikolojik Nedenler: Adam Öldürme Suçu İşlemiş Kadınlar Örneğinde Bir İnceleme", Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi.

Güney, S. (2020). "Türkiye'de Cinayet İşlemiş Kadınların Suçlu Profili ve Temel Kişilik Özellikleri", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Harris, F., Hek, G. ve Condon, L. (2007). Health needs of prisoners in England and Wales: the implications for prison healthcare of gender, age and ethnicity. *Health & Social Care in the Community*, 15(1):56-66.

Haydaroğlu, İ. (2017). "Kadın Suçluluğunun Bölgesel Farklılığına Yönelik Bir Alan Araştırması: Mardin ve Antalya Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Örneği", Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi.

Hesselbrock, M. N., Weideman, M. A. ve Reed, H. B. C. (1985). Effect of age, sex, drinking history and antisocial personality on neuropsychology of alcoholics. *Journal of Studies on Alcohol*, 46:313-320.

Hirschinger, N. B., Grisso, J. A., Wallace, D. B., McCollum, K. F., Schwarz, D. F., Sammel, M. D., . . . Anderson, E. (2003). A case-control study of female-to-female nonintimate violence in an urban area. *American Journal of Public Health*, 93(7):1098-1103.

Islam-Zwart, K. A. ve Vik, P. W. (2004). Female adjustment to incarceration as influenced by sexual assault history. *Criminal Justice and Behavior*, 31:521-541.

Israeli Prison Service (2009). Annual Report. Israeli Prison Authority.

İçli, T. ve Öğün, A., (1988). Sosyal değişme süreci içinde kadın suçluluğu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2):17-32.

Jensen, V., Barrientos, L. ve Neimand, A. (2012). "Women and Criminal Offending: Individual Level Perspectives" (Ed. V. Jensen). *Women Criminals: An Encyclopedia of People and Issues*, Volume 1.

Jordan, B. K., Federman, E. B., Burns, B. J., Schlenger, W. E., Fairbank, J. A. ve Caddell, J. M. (2002). Lifetime use of mental health and substance abuse treatment services by incarcerated women felons. *Psychiatric Services*, 53:317-325.

Kenevir, F. (2017). Hayata ve vücut dokunulmazlığına karşı işlenen suçlarda kadın suçluluğu ve dindarlık ilişkisi. *Journal of History Culture and Art Research*, 6(3):781-802.

Kessler, R. C., McGonagle, K. A. ve Zhao, S. (1994). Lifetime and Twelve Month Prevalence of DSM-III-R Psychiatric Disorders in the United States - Results from the National Comorbidity Survey. *Archives of General Psychiatry*, 51:8-10.

Kıran, H. (2012). "Adam Öldürme Suçundan Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Kadınların Öfke Tarzları, Problem Çözme Becerileri ve Anksiyete Düzeyleri Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi.

Koçak, S. (2021). Adli alanda kadın suçluluğunun görünürlüğü üzerine eleştirel bir bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(2):607-621.

Koons-Witt, B. ve Schram, P. J. (2003). The prevalence and nature of violent offending by females. *Journal of Criminal Justice*, 31(4):361-371.

Kruttschnitt, C., Gartner, R. ve Hussemann, J. (2008). Female violent offenders: Moral panics or more serious offenders? *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 41(1):9-35.

Lewis, C. (2006). Treating incarcerated women: gender matters. *The Psychiatric Clinics of North America*, 29(3):773-789.

Lewis, C. E. ve Bucholz, K. K. (1991). Alcoholism, antisocial behavior and family history. *British Journal of Addiction*, 86:177-194.

Lilienfeld, S. O., Van Valkenburg, C., Larntz, K. ve Akiskal, H. S. (1986). The relationship of histrionic personality disorder to antisocial personality and somatization disorders. *American Journal of Psychiatry*, 143:718-722.

MacDonald, M. (2005a). Presented at 'What Works with Women Offenders: The Gap Between Policy and Implementation: Lessons from Other Countries on Dealing with Drug Related Offenders', 10.04.2023, <http://www.uce.ac.uk/crq/moragpubs.htm>

MacDonald, M. (2005b). A Study of the Health Care Provision, Existing Drug Services and Strategies Operating in Prisons in Ten Countries from Central and Eastern Europe. HEUNI Papers, No. 23, Helsinki: The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations.

Maden, A. (2007). England's new mental health act represents law catching up with science: A commentary on peter lepping's ethical analysis of the new mental health legislation in England and Wales. *Philosophy, Ethics, and Humanities in Medicine*, 2(1):1-3.

Maden, T., Swinton, M. ve Gunn, J. (1994). Psychiatric disorder in women serving a prison sentence. *The British Journal of Psychiatry*, 164(1):44-54.

MacDonald, M. (2013). Women prisoners, mental health, violence and abuse. *International Journal of Law and Psychiatry*, 36(3-4):293-303.

Messina, N. P., Burdon, W. M. ve Prendergast, M. L. (2003). Assessing the needs of women in institutional therapeutic communities. *J Offend Rehabil*, 37(2):89-106.

McIvor, G. ve Burman, M. (2011). Understanding the Drivers of Female Imprisonment in Scotland. Glasgow: Scottish Centre for Crime and Justice, 10.04.2023, <http://www.sccjr.ac.uk/documents/Report%202011%2002%20-%20Female%20imprisonment.pdf>

Miller, J. (1998). Up it up: Gender and the accomplishment of street robbery. *Criminology*, 36(1):37-66.

Moloney, K. P., van den Bergh, B. J. ve Moller, L. F. (2009). Women in prison: the central issues of gender characteristics and trauma history. *Public Health*, 123(6):426-430.

Mulder, R. T., Wells, J. E., Joyce, P. R. ve Bushnell, J. A. (1994). Antisocial women. *Journal of Personality Disorders*, 8(4):279-287.

Mullen, P. E., Briggs, S., Dalton, T. ve Burt, M. (2000). Forensic mental health services in australia. *International Journal of Law and Psychiatry*. 23(5-6):433-452.

O'Brien, M., & Yar, M. (2008). *Criminology: The Key Concepts* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203895184>

Ogloff, J. R. (2002). Identifying and accommodating the needs of mentally ill people in gaols and prisons. *Psychiatry, Psychology and Law*, 9(1):1-33.

Özbek, B. (2020). Cinayet suçu işleyen kadın hükümlülerde din algısı: Ankara kadın kapalı ceza infaz kurumu örneği. *Türk Din Psikolojisi Dergisi*, 1:149-179.

Özer, Y. E. ve Çolak, M. (2015). Yoksulluk, dezavantajlı grup ve suç ilişkisine yönelik bir alan araştırması: İzmir kadın sığınma evleri örneği. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(3):479-491.

Rasmussen, K., Storaester, O. ve Levander, S. (1999). Personality disorders, psychopathy and crime in a norwegian prison population. *International Journal of Law and Psychiatry*, 22:91-97.

Regier, D. A., Myers, J. K., Kramer, M., Robins, L. N., Blazer, D. C., Hough, R. L., ... Locke, B. Z. (1984). The NIMH epidemiological catchment area program: Historical context, major objectives, and study population characteristics. *Archives of General Psychiatry*, 41(10):934-941.

- Reviere, R. ve Young, V. D. (2004). Aging behind bars: health care for older female inmates. *Journal of Women & Aging*, 16(1-2):55-69.
- Robins, L. N., Tipp, J. ve Przybeck, T. (1991). "Antisocial Personality" (Ed. In L. N. Robins, D. A. Regier), *Psychiatric Disorders in America: The Epidemiologic Catchment Area Study*, ss.258-290, Free Press.
- Salisbury, E. J. ve Van Voorhis, P. (2009). Gendered pathways: a quantitative investigation of women probationer's paths to incarceration. *Criminal Justice and Behavior*, 36(6):541-566.
- Saruç, S. (2013). Kadın Hükümlüler: "Cezaevi Yaşantısı ve Tahliye Sonrası Gereksinimler", Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- Salekin, R. T., Rogers, R. ve Sewell, K. W. (1997). Construct validity of psychopathy in a female offender sample: a multitrait - multimethod evaluation. *Journal of Abnormal Psychology*, 106(4):576-585.
- Salekin, R. T., Rogers, R., Ustad, K. L. ve Sewell, K. W. (1998). Psychopathy and recidivism among female inmates. *Law and Human Behavior*, 22(1):109-128.
- Schwartz, J. (2008). "Comparing Women and Men Who Kill" (Ed. In M. Delisi, P. J. Conis), *Violent Offenders: Theory, Research, Public Policy, and Practice*, ss.119-140, Jones and Bartlett, Sudbury, MA.
- Scott, L. J. ve Davies, K. (2002). Beyond the statistics: An examination of killing by women in three georgia counties. *Homicide Studies*, 6(4):297-324.
- Shaw, J., Appleby, L. ve Baker, D. (2003). *Safer Prisons: A National Study of Prison Suicides 1999-2000 by the National Confidential Inquiry into Suicides and Homicides by People with Mental Illness*. Department of Health.
- Singleton, N., Bumpstead, R., O'Brian, M., Lee, A., ve Meltzer, H. (2000). *Psychiatric Morbidity among Adults Living in Private Households, 2000*. Summary Report. The Stationary Office.
- Singleton, N., Meltzer, H., Gatward, R., Coid, J. W. ve Deasy, D. (1998). *Psychiatric Morbidity Among Prisoners: Summary Report*. The Stationary Office.
- Taylor, R. (2004). *Women in Prison and Children of Imprisoned Mothers: Preliminary Research Paper*. Quaker United Nations Offices.
- Temurçin, K. ve Haydaroğlu, İ. (2017). Kadın suçluluğu üzerine bir araştırma: Mardin ve Antalya kapalı cezaevleri örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41:197-212.
- TÜİK (2023a, 17 Mayıs). İstatistiklerle Gençlik. 10.08.2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Genclik-2022-49670>
- TÜİK (2023b, 6 Mart). İstatistiklerle Kadın, 2022. 10.08.2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2022-49668>
- TÜİK (2021, 2 Kasım). Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri 2020, 11.08.2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2020-37202>
- United Nations Office on Drugs and Crime (2004). *Substance Abuse Treatment and Care for Women: Case Studies and Lessons Learned*. Vienna: UNODC, 10.04.2023, http://www.unodc.org/pdf/report_2004-08-30_1.pdf
- Warren, J. I., Burnette, M., South, S. C., Chauhan, P., Bale, R. ve Friend, R. (2002). Personality disorders and violence among female prison inmates. *Journal of the American Academy of Psychiatry & the Law*, 30(4):502-509.
- Wattanaporn, K. A. ve Holtfreter, K. (2014). The impact of feminist pathways research on gender-responsive policy and practice. *Feminist Criminology*, 9(3):191-207.
- Williams, B. A., Lindquist, K., Sudore, R. L., Strupp, H. M., Willmott, D. J. ve Walter, L. C. (2006). Being old and doing time: Functional impairment and adverse experiences of geriatric female prisoners. *Journal of the American Geriatrics Society*, 54(4):702-707.

Willison, J. S. (2016). Characteristics of violent crime committed by female prisoners. *Violence and Victims*, 31(3):552-570.

van den Bergh, B., Gatherer, A., Fraser, A. ve Moller, L. (2011). Imprisonment and women's health: Concerns about gender sensitivity, *Human Rights and Public Health. Bulletin of the World Health Organization*, 89(9):689-694.

Yöndem, Z. D. (2017). “Kadın Suçlularda Psikolojik Müdahaleler” (Ed. Emre Şenol-Durak, Mithat Durak), *Adli Psikolojide Psikolojik Tedavi ve Rehabilitasyon*, ss.153-182, Nobel Akademik Yayıncılık.